

ببریم که هزینه از فایده برابمان بیشتر شود. با توجه به بالا رفتن شدید قیمت نفت و گاز در سال‌های اخیر، به نظر نمی‌رسد که امضای این قرارداد دستاوردی افتخار آمیز باشد، قراردادی که کشور را برای ۲۵ سال متعهد به فروش گاز با فرمول قیمتی ارزان می‌کند. یعنی ۳۲ درصد ارزان‌تر از قیمت فروش به ترکیه که قرارداد آن حدود ۲۰ سال پیش امضا شده است."

شرایط بازار گاز متفاوت شده است

در حالی که برخی کارشناسان تاکید دارند که مکانیزم تعیین قیمت گاز بر خلاف قیمت نفت منطقه‌ای است و نمی‌توان قیمت گاز در یک منطقه نظیر ترکیه را با قیمت گاز در منطقه‌ای دیگر نظیر شبه قاره قیاس کرد، نژاد حسینیان این نظر را رد می‌کند و می‌گوید: "این حرف مربوط به پنج سال پیش بود که بازار گاز بازار خریدار بود. یعنی فروشنده‌ها دنبال خریدار می‌گشتند و خریدار می‌گفت اگر می‌خواهی من از تو گاز بخرم باید با قیمتی به من بفروشی که در بازار من خریدار دارد، یعنی بتوانی با قیمت سایر حامل‌های انرژی در بازار من رقابت کنی؛ بنابراین گفته می‌شد که قیمت گاز در هر منطقه متفاوت است؛ ولی چند سالی

ششمین نشست سه جانبه خط لوله صلح قرار است چندی دیگر با حضور نمایندگان سه کشور ایران، پاکستان و هند برای رسیدن به توافق نهایی در تهران تشکیل شود. این در حالی است که با وجود تاکید ایران بر ضرورت نهایی کردن قرارداد صادرات گاز، هنوز دو دولت خریدار بر سر هزینه ترانزیت گاز به توافق نرسیده‌اند.

به گزارش خیرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)، سال گذشته مذاکرات خط لوله صلح یک تحول تاثیر گذار به خود دید و رییس تیم مذاکره کننده ایران از سوی وزیر نفت تغییر کرد. برخی معتقدند از زمان انتخاب تیم جدید روند مذاکرات شتاب بیشتری به خود گرفته است؛ گفت و گو اختصاصی ایسنا با محمد هادی نژاد حسینیان - معاون سابق بین الملل وزرات نفت - که با توجه به سابقه چندین ساله هدایت تیم مذاکره ایران در این پروژه، اکنون به عنوان کارشناسی مطلع در این زمینه شناخته می‌شود در آستانه دور جدید مذاکرات از همین جا آغاز شد: "عامل این شتاب ارائه تخفیف ۳۲ درصدی در قیمت گاز صادراتی ایران به هند و پاکستان است و معتقدم اگر تخفیف بیشتری می‌دادند شتاب مذاکرات بیش از این هم می‌شد."

این قرارداد افتخار آمیز نیست!

نژاد حسینیان در گفت و گو صریح با ایسنا

تسریع مذاکرات خط لوله صلح توجیهی برای ارزان فروشی نیست

است که بازار گاز، بازار فروشنده شده است. تقاضا در بازار گاز بیشتر از عرضه آن است و به همین دلیل فروشندگان به کسانی می‌فروشند که پول بیشتری می‌پردازند. در مورد ما مسئله کاملاً روشن است. ما می‌توانیم گازمان را هم به بازار اروپا و آمریکا صادر کنیم و هم به بازار آسیا. قیمت بازار جنوب اروپا تقریباً برابر قیمت فروش گاز ما به ترکیه است و در آنجا خریدارهای زیادی هستند.

نژاد حسینیان در این گفت و گو با وجود انتقادهایی که به توافقات انجام شده در مورد فرمول قیمت گاز مطرح کرد، از علاقه‌اش به اجرای این پروژه نیز سخن گفت: "معتقدم این پروژه در صورتی که با حفظ منافع ملی ایران اجرا شود به توسعه آسیا و به ثبات، صلح و امنیت در منطقه کمک می‌کند. نباید در انجام این پروژه هزینه‌های خود را با دادن امتیازهای بی حساب آن قدر بالا

وی با انتقاد از فرمول جدیدی که مورد توافق سه کشور قرار گرفته است، تصریح کرد: "بر اساس فرمول ارائه شده از سوی مشاور که به نظر می‌رسد صرفاً به دلیل شتاب در کار، فوراً مورد قبول تیم جدید مذاکره‌کننده قرار گرفت، قیمت گاز به دلار برای هر میلیون بی‌تی‌یو معادل ۶۰۳ درصد قیمت نفت خام ژاپن (JCC) به علاوه ۱۰۱۵ دلار خواهد بود که بر اساس این فرمول، قیمت گاز برای نفت ۶۰ دلاری معادل ۴۰۹۳ دلار می‌شود که ۳۲ درصد کمتر از قیمت گاز صادراتی به ترکیه است."

چرا نظر مشاور غلط است؟

منتقدان نظریات نژاد حسینیان معتقدند که مشاوره‌ای که طرح کلی فرمول قیمت گذاری خط لوله صلح بر گزارش آن استوار است، در زمان تیم مذاکره‌کننده او انتخاب شده است. معاون سابق امور بین‌الملل وزارت نفت در این باره توضیح می‌دهد: "قرار شد که نظر مشاور هیچ تعهدی برای هیچ یک از سه کشور ایجاد نکند. پیشنهاد گرفتن مشاور و بررسی قیمت گاز بر اساس قیمت LNG ژاپن از سوی هندی‌ها مطرح شد و ما دلیلی برای رد آن نداشتیم، ولی در آنجا هم موضع ما مانند همیشه این بود که قیمت گاز ایران رقمی است که

حدود قیمت ترکیه می‌شد. در حالی که بر اساس فرمولی که اخیراً هیأت مذاکره‌کننده جدید توافق کرده قیمت گاز صادراتی حدود ۳۲ درصد کمتر از قیمت قرارداد ترکیه است!"

به گفته رییس سابق هیأت مذاکره‌کننده خط لوله صلح، به دلیل پافشاری هیأت قبلی بر فروش گاز به قیمت قرارداد ترکیه، مقامات بلند پایه هند و پاکستان شکایت وی را نزد مقامات اجرایی کشور برده و او را به نداشتن انعطاف لازم متهم کرده‌اند و مقامات کشورمان به آنها اطمینان دادند که اگر ظرف مدت چهار ماه تیم فعلی به تفاهم نرسید، مقامات سیاسی سه کشور بر سر قیمت تفاهم خواهند کرد.

مقامات هند و پاکستان به این ترتیب از اراده مقامات اجرایی ایران برای تعجیل در به نتیجه رسیدن این قرارداد بزرگ مطمئن شدند؛ قراردادی که دو دولت قبلی موفق به انجام آن نشده بودند و این امر باعث شد که هندی‌ها و پاکستانی‌ها در برابر تیم ایران هیچ گونه انعطافی در خصوص قیمت نشان ندهند و تمام توان خود را برای گرفتن حداقل قیمت و یاد نهایت حل موضوع در نشست مقامات سیاسی به کار گیرند.

نگاهی به فرمول جدید قیمت گاز

برای قیمت بازار آسیا هم چون خط لوله رقیبی مطرح نیست، لذا باید قیمت قراردادهای اخیر LNG را در منطقه ملاک قراردسیم که در حدود ۱۱ دلار هم معامله شده است. در حالی که قیمت LNG بر اساس قیمت گازی که توافق شده کمتر از ۶۰۵ دلار است. خط لوله ترکمنستان - افغانستان - پاکستان - هند نه از نظر اجرایی عملی است، نه هزینه‌اش قابل مقایسه با هزینه پروژه ایران. ضمن این که باید به این نکته توجه داشت که ارتقا و تحکیم روابط ما با ترکیه مهم‌تر است یا با هند و پاکستان؟ یادمان باشد که ترکیه واسط بین ما، ناتو و اروپاست"

تخفیف ۳۲ درصدی صورت گرفته است

مقامات جدید مذاکره‌کننده خط لوله صلح تاکید دارند که تخفیف ۳۲ درصدی به قیمت گاز خط لوله صلح صورت نگرفته است، زیرا پیش از آن قیمتی نداشته ایم که حال با مقایسه با آن میزان تخفیف نتیجه‌گیری شود؛ ولی رییس سابق هیأت مذاکره‌کننده در خط لوله صلح تصریح کرد: "از ابتدا به هند و پاکستان تاکید شده بود که کمترین قیمت برای گاز صادراتی ایران، قیمت گاز صادراتی به ترکیه است؛ در این زمینه چهار فرمول،

با توجه به بالا رفتن شدید قیمت نفت و گاز در سال‌های اخیر، به نظر نمی‌رسد که امضای این قرارداد دستاوردی افتخار آمیز باشد، قراردادی که کشور را برای ۲۵ سال متعهد به فروش گاز با فرمول قیمتی ارزان می‌کند

در حال حاضر برایش مشتری داریم و می‌فروشیم و آن قیمت گاز صادراتی به ترکیه است. ضمناً پذیرفته شد که نظر مشاور هیچ تعهدی برای هیچ یک از سه کشور ایجاد نکند."

نژاد حسینیان ادامه داد: "مشاور اگر فرمول قیمت را درست حساب کرده بود، قیمت گاز برای هند و پاکستان شاید از قیمت ترکیه هم بیشتر می‌شد؛ به این صورت که مشاور برای تعیین فرمول

نژاد حسینیان به آخرین فرمول ارائه شده قبلی در مرداد سال گذشته اشاره کرد و در تشریح آن گفت: "آن فرمول عبارت بود از ۱۰۲ دلار به علاوه ۱۰ درصد قیمت نفت برنت که معادل قیمت گاز به دلار برای یک میلیون بی‌تی‌یو خواهد بود؛ بر اساس آن، زمانی که قیمت نفت برنت ۶۰ دلار باشد، قیمت گاز حدود ۷۰۲ دلار برای هر میلیون BTU محاسبه می‌شود."

بر اساس استانداردهای مرسوم در قراردادهای بین‌المللی فروش گاز، مطرح شد که اگرچه پارامترها و ضرایب متفاوت داشتند ولی در تمامی آنها عددی که در نهایت به دست می‌آمد، در محدوده قیمت گاز صادراتی به ترکیه بود."

وی ادامه داد: "برای نمونه در یک فرمول قیمت نفت برنت مبنای محاسبات بود و در فرمول دیگر قیمت LNG ولی قیمت حاصل از هر دو فرمول،

بازار گاز بازر فروشنده است

نژادحسینیان بازار کنونی گاز جهان را بازار فروشنده دانست و گفت: "در گذشته خریدار فرمول قیمت را تعیین می‌کرد، زیرا عرضه گاز در بازار بیشتر از تقاضا بود و فروشنده باید می‌توانست با قیمت سوخت‌های جایگزین گاز مانند نفت کوره یا ذغال سنگ رقابت کند که معمولاً با یارانه در اختیار نیروگاه‌ها و صنایع قرار می‌گرفت، اما اکنون میزان تقاضای گاز بیشتر از عرضه است و با توجه به تعدد مشتری‌ها دیگر منطقی نیست گازی را که می‌توان به قیمت عادلانه بین‌المللی فروخت، به دلیل این‌که خریدار می‌خواهد انرژی را با یارانه تحویل مردمش بدهد، ارزان‌تر فروخت."

معاون سابق بین‌الملل وزارت نفت به تمایل ترکیه برای ترانزیت گاز ایران اشاره کرد و گفت: "در شرایطی که ترکیه آماده است گاز ایران را خریداری کرده و به اروپا صادر کند چه لزومی دارد با کاهش ۳۲ درصدی نرخ گاز، آن را به پاکستان و هند صادر کنیم؟ لذا این موضوع که قیمت گاز در دنیا بستگی به شرایط منطقه دارد مربوط به پنج سال پیش است."

او با اشاره به تحولات آتی بازار انرژی در هند و پاکستان تصریح کرد: "هند و پاکستان از طرف بانک جهانی تحت فشار هستند که یارانه را از روی قیمت سوخت خود بردارند. با توجه به سیاست‌های گذشته این دو کشور نسبت به بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول، به نظر می‌رسد این سیاست هم به زودی محقق شود. در این صورت سود حاصل از ارزان‌فروشی گاز صادراتی فقط به چند شرکت بزرگ هندی و پاکستانی می‌رسد و حتی مردم این کشورها نیز از آن منتفع نخواهند شد."

المللی را برای سوختشان ندارند چرا بنزین و گازوئیل را با قیمت یارانه‌ای نمی‌فروشند؟ حتی از آنها مالیات هم می‌گیرند و تازه اگر به هر دلیل باید گاز را با یارانه به مصرف‌کنندگان بفروشند چرا این یارانه را ما باید بپردازیم؟ ما که مجبور نیستیم گازمان را به آنها بفروشیم."

مخالفت هندی‌ها و پاکستانی‌ها

نژادحسینیان قبول دارد که در مناطقی قیمت گاز نوسان دارد، اما توضیح می‌دهد: "این مطلب که قیمت گاز در مناطق مختلف فرق دارد درباره مناطقی درست است که تعداد زیادی تولید و عرضه‌کننده انرژی در بازاری آزاد مانند بازار آمریکا با هم رقابت می‌کنند. ایجاد فضای رقابتی موجب می‌شود ارائه سرویس‌های خدماتی با قیمت‌های مختلف انجام شود که به همین دلیل قیمت‌ها ثابت نیست و همیشه نوسان دارد. همچنین زمانی که بین مبداء و محل خرید گاز فاصله وجود دارد، بسته به فاصله جغرافیایی قیمت گاز متفاوت است." وی اعتقاد دارد که طرح این بحث در ارتباط با قراردادهای صادرات گاز ایران جایگاهی ندارد، زیرا در خط لوله صلح گاز با قیمت معینی به دو دولت خارجی فروخته می‌شود. در این راستا ما از ابتدای مذاکرات به هند و پاکستان پیشنهاد کردیم که ایران حاضر است در این دو کشور سرمایه‌گذاری کند و گاز را به مصرف‌کننده نهایی بفروشد. در چنین شرایطی ممکن است قیمت گاز در ماه‌های گرم ارزان شود، ولی در سه ماه زمستان گران‌تر خواهد بود. هندی‌ها و پاکستانی‌ها هیچ‌گاه با این طرح موافقت نکردند. آنها شرط کرده‌اند که ایران گاز را در مرز پاکستان تحویلشان دهد تا شرکت‌های دولتی خودشان گاز را توزیع کنند.

قیمت، متوسط قیمت حدود ۱۲ قرارداد ژاپن را ملاک قرار داده است. یعنی فرمول قیمت‌گذاری خط لوله صلح بر پایه قیمت قراردادهای خرید LNG ژاپن در ۱۰ تا ۱۵ سال گذشته بوده است!" وی معتقد است چون گاز ایران در سه سال آینده به هند و پاکستان فروخته خواهد شد، باید فرمول مشاور براساس قراردادهای خرید LNG ژاپن در یکی دو سال گذشته که به مراتب از قراردادهای قبلی بالاتر هستند، تعیین می‌شد تا قیمت‌ها واقعی‌تر شوند: "در این صورت قیمت گاز ایران بسیار بیشتر از مقدار کنونی می‌شد. اما متأسفانه به نظر می‌رسد این مساله در مذاکرات مورد توجه واقع نشده، زیرا در این صورت می‌توانستیم هند و پاکستان را تفهیم و تغییراتی در فرمول ارائه شده مشاور ایجاد کنیم."

یارانه انرژی هند و پاکستان را**ما نباید بدهیم**

نژادحسینیان این نظر را که قیمت گاز برای هر بازار براساس شرایط آن بازار تعیین می‌شود و در نتیجه قیمت گاز برای هند و پاکستان باید کمتر از قیمت ترکیه باشد تا در آنجا فروش برود، رد کرد و گفت: "این موضوع در رابطه با شرایط ایران صدق نمی‌کند، زیرا ما مجبور نیستیم که گازمان را به هند و پاکستان بفروشیم. موقعیت جغرافیایی ایران طوری است که می‌تواند نفت و گازش را هم به شرق بفروشد و هم به غرب. وقتی ما مشتری بیش از ظرفیتمان در غرب با قیمت عادلانه و بهتر داریم، ضرورت ندارد که گازمان را با یارانه به شرق بدهیم."

وی در توجیه نظر خود می‌گوید: "اگر هند و پاکستان توان پرداخت قیمت‌های عادلانه بین

عامل این شتاب ارائه تخفیف ۳۲ درصدی در قیمت گاز صادراتی ایران به هند و پاکستان است و معتقدم اگر تخفیف بیشتری می‌دادند شتاب مذاکرات بیش از این هم می‌شد

ما مجبور نیستیم که گازمان را به هند و پاکستان بفروشیم. موقعیت جغرافیایی ایران طوری است که می‌تواند نفت و گازش را هم به شرق بفروشد و هم به غرب. وقتی ما مشتری بیش از ظرفیتمان در غرب با قیمت عادلانه و بهتر داریم، ضرورت ندارد که گازمان را با یارانه به شرق بدهیم

مخالفت با فروش نفت و گاز ایران، مطمئن هستند که برای هند و پاکستان جایگزینی بهتر وجود ندارد. با این حال با وجود ماهیت روشن هر دو دولت هند و پاکستان و مواضع آنها در همکاری با آمریکا در صحنه بین‌المللی، آمریکایی‌ها به هر بهانه‌ای مجدداً مخالفت خود را با اجرای این پروژه اعلام می‌کنند تا بهانه دیگری شود برای کسب امتیازات بیشتر توسط هند و پاکستان از جمهوری اسلامی ایران."

نماینده سابق ایران در سازمان ملل متحد پرده از وجه دیگر مخالفت آمریکا با خط لوله صلح برداشت: "از طرفی مخالفت آمریکا با این قرارداد کمک می‌کند تا کسانی که با اعطای تخفیف در قیمت گاز مخالفتند و اصرار دارند با قیمت توافق شده فعلی قرارداد به امضا نرسد، هم صدا با آمریکا معرفی شده و کوتاه بیایند و در نتیجه قرارداد هر چه سریع‌تر با همین قیمت‌های پایین امضا شود." وی در توضیح اظهاراتش تصریح کرد: "نباید مخالفت آمریکا با ما باعث شود کشورهای طرف قرارداد ما بتوانند امتیازهایی این چنین تاریخی از ما بگیرند. اگر این امر تحقق یابد، به این معنی است که آمریکا ضربه خود را به طور غیر مستقیم ولی مؤثرتر بر ما وارد کرده است."

بازنگری در فرمول قیمت توجیه مناسبی برای امضای قرارداد نیست

نژاد حسینیان وجود بند دوره بازنگری را دلیل مناسبی برای توافق بر سر قیمتی کم در قرارداد اولیه ندانست و به ایسنا گفت: "در قراردادهای خرید و فروش گاز معمولاً بندی در رابطه با بازنگری در قیمت گاز وجود دارد که طرفین توافق می‌کنند در صورت ایجاد تغییرات در بازار بین‌المللی گاز، پس از هر دوره معینی بر روی قیمت گاز مذاکره کرده و اصلاحات لازم که منافع هر دو طرف در آن دیده شود، را اعمال کنند. این بند بسیار مفید است ولی دلیل نمی‌شود به امید تعدیل قیمت در آینده با یک قیمت خیلی پایین قرارداد را امضا کنیم. این نمی‌تواند بهانه‌ای برای تخفیف زیاد باشد، زیرا ممکن است در آینده بر سر تجدید نظر قیمت به تفاهم نرسیم و به دلیل این که سرمایه‌گذاری در این

بگذریم. دلیلی ندارد برای بهبود روابط دو کشور هند و پاکستان با یکدیگر، ایران هزینه کند. من کاملاً موافق ساخت این خط لوله هستم زیرا به نفع صلح و امنیت منطقه است ولی به شدت مخالفم که از حق مردم خود بگذریم و به آن‌ها تخفیف بدهیم."

با این عملکرد باید منتظر ادعای ترک‌ها باشیم

وی در جواب به این سوال که با کاهش قیمت گاز در خط لوله صلح، چه جوابی به درخواست احتمالی ترکیه مبنی بر کاهش قیمت گاز صادراتی به آن کشور دارید؟ تاکید کرد: "از نظر سیاسی نقش ترکیه به عنوان کشور واسطه بین ایران و اروپا و ناتو بسیار حساس‌تر از نقش هند و پاکستان است و سیاست‌های ترکیه نسبت به ایران در بخش‌های مختلف بسیار با اهمیت است. از سوی دیگر روابط هند و پاکستان با یکدیگر مناسب نیست، ولی ایران با هر دو دولت روابط مناسبی دارد. بنابراین باید دلیل قانع‌کننده‌ای برای دیگر همسایه خود در خصوص کاهش قیمت صادراتی گاز در خط لوله صلح داشته باشیم؛ چرا که این توافق می‌تواند قرارداد صادرات گاز به ترکیه را تحت شعاع قرار دهد."

پشت پرده مخالفت آمریکا با قرارداد خط لوله صلح

رئیس سابق تیم مذاکره‌کننده ایران در خط لوله صلح درباره نحوه برخورد آمریکا با این پروژه تصریح کرد: "به نظر می‌رسد تمام تلاش آمریکا در مخالفت با این پروژه، در جهت تامین هرچه بیشتر منافع هند و پاکستان و به حداقل رساندن منافع جمهوری اسلامی ایران در این قرارداد است. آمریکایی‌ها چندین بار اذعان کرده‌اند که با وجود

تضمین امنیت انرژی هند و پاکستان

رییس سابق هیات مذاکره‌کننده خط لوله صلح با تاکید بر این که تضمین امنیت انرژی از چالش‌های عمده هند و پاکستان است، موافقت ایران با وصل شدن دو کشور هند و پاکستان به منبع گازی پارس جنوبی را یک امتیاز بزرگ استراتژیک برای آن دو کشور دانست و افزود: "همین موضوع بزرگترین دستاورد برای آن‌هاست و هیچ نیازی به دادن تخفیف در قیمت گاز نیست. آنها هم انتظاری این چنین از ما نداشتند تا اینکه از رفتار مسئولین ما متوجه اشتیاق برای امضای هر چه سریع‌تر این قرارداد شدند."

وی افزود: "در روند مذاکرات در باره یک قرارداد درست نیست طوری رفتار کنیم که گویی حاضریم به هر قیمتی جنس خود را بفروشیم، زیرا طبیعی است که خریدار سعی کند بیشترین امتیاز را از فروشنده بگیرد. اگر چه تسریع در امضای قرارداد مطلوب است، ولی از آن مهم‌تر پاسخ دادن به این سئوالات است که آیا این قرارداد منافع ملی ایران را به بهترین وجه تامین می‌کند؟ آیا درست است که سه دلار تخفیف بدهیم و با لفاظی سعی کنیم اسمش را تخفیف نگذاریم؟!"

نباید هزینه بهبود رابطه هند و پاکستان را بپردازیم

معاون سابق بین‌الملل وزارت نفت همکاری‌های سیاسی را دلیلی منطقی برای کاهش نرخ گاز صادراتی به هند و پاکستان ندانست و با بیان این که مسوولان با محرمانه دانستن اطلاعات قیمت از پاسخ‌گویی به این ابهامات شانه خالی می‌کنند، تصریح کرد: "برای همکاری‌های بلندمدت سیاسی دلیلی ندارد از منافع خودمان

در گذشته خریدار فرمول قیمت را تعیین می‌کرد، زیرا عرضه گاز در بازار بیشتر از تقاضا بود و فروشنده باید می‌توانست با قیمت سوخت‌های جایگزین گاز مانند نفت کوره یا ذغال سنگ رقابت کند که معمولاً با یارانه در اختیار نیروگاه‌ها و صنایع قرار می‌گرفت، اما اکنون میزان تقاضای گاز بیشتر از عرضه است و با توجه به تعداد مشتری‌ها دیگر منطقی نیست گازی را که می‌توان به قیمت عادلانه بین‌المللی فروخت، به دلیل این که خریدار می‌خواهد انرژی را با یارانه تحویل مردمش بدهد، ارزان تر فروخت

اگر چه تسریع در امضای قرارداد مطلوب است، ولی از آن مهم‌تر پاسخ دادن به این سئوالات است که آیا این قرارداد منافع ملی ایران را به بهترین وجه تامین می‌کند؟ آیا درست است که سه دلار تخفیف بدهیم و با لفاظی سعی کنیم اسمش را تخفیف نگذاریم

خط لوله انجام شده، چاره‌ای جز ادامه قرارداد نداشته باشیم".

نژادحسینیان افزود: "این گونه نیست که وجود چنین بندی منافع ما را به صورت کامل تضمین کند و لازم است چانه‌زنی‌های اصلی پیش از توافق نهایی انجام شود و مبنای تعیین قیمت منطقی باشد".

وی به پایین‌تر بودن حدود سه دلاری قیمت نفت خام ژاپن نسبت به برنت اشاره و یادآوری کرد: "برای نمونه در فرمول قیمت‌گذاری خط لوله صلح، قیمت پذیرفته شده کمتر از فرمول‌های قبل است و به همین دلیل تاکید می‌شود بررسی بیشتری شده و فرمولی را بپذیریم که بیشترین منافع کشور را تامین کند. در این زمینه دوره بازنگری طولانی به نفع ما نیست زیرا روند قیمت گاز در بازار رو به افزایش است".

پاسخ به انتقادات درباره

طولانی شدن مذاکرات

معاون سابق امور بین‌الملل وزارت نفت در پاسخ به برخی منتقدان که معتقدند مذاکرات تیم پیشین تحت هدایت وی با تاخیری طولانی مواجه شده بود، خاطر نشان کرد: "روشن است که اگر تصمیم داشتیم گاز را ارزان بفروشیم آن قرارداد خیلی زود نهایی می‌شد، ولی آیا درست است که در این قرارداد ده‌ها میلیارد دلار تخفیف بدهیم، در حالی که در کشور ما ۱۰ میلیون نفر زیر خط فقر زندگی می‌کنند؟!"

وی در ادامه گفت: "در برخی محافل بیان می‌شود که قرارداد خط لوله صلح از ۱۵ سال پیش به صورت دو جانبه و از دو سال پیش به صورت سه جانبه آغاز شده و دیگر دلیلی برای طولانی شدن بیشتر مذاکرات نیست، در حالی که طولانی شدن زمان هرگز به دلیل کم‌کاری طرف ایرانی نبوده و اگر هم بوده باشد، توجیهی برای ارزان فروشی نیست".

وی در بیان دلیل طولانی شدن مذاکرات، به مسائل سیاسی دو کشور هند و پاکستان اشاره و تصریح کرد: "اختلافات سیاسی عمیق بین دو کشور هند و پاکستان موجب شده بود پاکستان

با توجیه این که خط لوله صلح موجب توسعه اقتصادی هند و فشار بیشتر آن‌ها به پاکستان می‌شود و همچنین هندی‌ها با ابراز بی‌اعتمادی نسبت به پاکستانی‌ها و احتمال توقف گاز از این خط لوله، تمایل زیادی به اجرایی شدن آن نشان ندهند و این تنها ایران بود که با کمک یک شرکت استرالیایی این پروژه را زنده نگه داشت. تا حدود چهار سال پیش هر دو کشور احتمال می‌دادند منابع گازی قابل توجهی در سرزمین‌های خود کشف کنند ولی با قطعی شدن نبود منابع گازی در فلات قاره و خشکی هر دو کشور و کمبود انرژی آن‌ها از سال ۲۰۱۰ مذاکرات این پروژه جدی‌تر شد، اما تا دو سال پیش هم مذاکرات ایران با هند و پاکستان به طور جداگانه بود و آن‌ها حاضر به تشکیل نشست سه جانبه نمی‌شدند تا سرانجام نخستین نشست سه جانبه یک سال و نیم پیش آغاز شد".

ضرورت توجه به بلندمدت بودن قرارداد

مسئولان جدید هیئت مذاکره کننده معتقدند که چون ما تنها صادر کننده گاز به ترکیه بوده‌ایم، برداشت بعضی برای این است که یا باید همه گاز خود را به ترکیه صادر کنیم و یا به قیمت ترکیه به همه جا گاز صادر کنیم. نژادحسینیان در این باره می‌گوید: "اولاً ما تنها صادر کننده گاز به ترکیه نیستیم، روسیه پیش از ما از دو مسیر به ترکیه گاز صادر می‌کرده است؛ ضمن این که ترکیه واردات LNG هم دارد. ثانياً قیمت یک کالا در بازار به چند روش می‌تواند تعیین شود. از جمله به روش آزاد رقابتی که نتیجه آن متغیر بودن قیمت در زمان و مکان‌های مختلف بر حسب عرضه و تقاضا و تحت تاثیر نیروهای بازار است که در چنین سیستمی فروشندگان مختلف در بازار با هم رقابت می‌کنند و گاهی سود و گاهی هم ضرر می‌کنند".

وی با اشاره به مباحث مطرح شده در مذاکرات افزود: "در جلسات اولیه نشست‌های سه‌گانه بین سه کشور، موضوع قیمت یکی از موضوعات مهم مورد بحث بود. من در آنجا اعلام کردم که جمهوری اسلامی ایران آماده است سرمایه‌گذاری

لازم در داخل خاک پاکستان و هند را انجام دهد، ولی آنها با این پیشنهاد موافقت نکردند. بنابراین ما مخالفتی با فروش گاز در یک بازار به صورت رقابتی و آزاد البته با شرایطی، از جمله این که هیچ یارانه‌ای برای هیچ نوع سوختی وجود نداشته باشد و توزیع آزاد باشد نداریم؛ ولی خریدارها چون می‌دانند این روش خیلی سود دارد، مخالفتند".

نژادحسینیان در ادامه خاطر نشان کرد: "در حال حاضر بحث ما با گروه مذاکره کننده خیلی ساده است و آن هم این است که چون در پروژه خط لوله صلح قیمت گاز بر اساس فرمولی توافق می‌شود، فرمول مذکور طوری تهیه شود که قیمت گاز طبق آن از قیمت‌های فروش گاز به ترکیه کمتر نباشد. چرا که از طرفی برای این قیمت مشتری داریم و از طرفی اجباری به فروش گاز به هند و پاکستان به قیمت ارزان‌تر نداریم و آنها هم چون نمی‌توانند از جایی دیگر ارزانتر از قیمت ترکیه گاز بخرند، اگر برخوردی صحیح با آنها شده بود به احتمال زیاد آنها هم به قیمت ترکیه می‌خریدند. ضمناً مسئولان محترم گروه مذاکره کننده نیز توجه کنند که این قرارداد فروش ۲۵ ساله ده‌ها میلیون متر مکعب گاز در روز است و قرارداد فروش یک محموله نفت نیست که به امید قیمت بهتر برای محموله‌های بعدی تخفیفی ۳۲ درصدی بدهیم!"

گاز پروم را هیچگاه نپذیرفتم

نژادحسینیان درباره احتمال حضور گاز پروم در خط لوله صلح تاکید کرد: "از ابتدا اعلام کرده بودیم که ایران به هیچ وجه نیاز به کمک هیچ کشور دیگری ندارد. در این خصوص با وجود تلاش هند و پاکستان برای تشکیل کنسرسیوم در زمان مسولیت من هیچ‌گاه این پیشنهاد را نپذیرفتم. مخصوصاً اینکه با وجود تحریم آمریکا این خطر هم وجود داشت که در صورت مشارکت یک شرکت خارجی در سرمایه‌گذاری در ایران این پروژه با تحریم مواجه شده و به توقف کشیده و یا دچار تاخیر شود".

گفت‌وگو از خبرنگاران ایستنا:

حمیده صداقت - متین کاکویی